

SUSTAINABILITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA THROUGH THE PRISM OF THE GREEN ECONOMY

SUSTENABILITATEA REPUBLICII MOLDOVA PRIN PRISMA ECONOMIEI VERZI

Mariana BALAN

Lecturer, first teaching degree, National Trade College of ASEM

e-mail: cncasem18@gmail.com

Olga ENACHI

Lecturer, first teaching degree, National Trade College of ASEM

e-mail: olgaenachi2015@gmail.com

Dorina PATRAŞCU

Lecturer, didactic degree two, National Trade College of ASEM

e-mail: patrascu.dorina00@gmail.com

Abstract

The concept of "Green Economy" is hotly debated in lately because it is considered essential for the future of the economy World. Transforming sustainable economic development requires a transition with multiple implications for both governments and the private sector. The transition to a "green economy" means pursuing a policy and investment-based economy that links economic development, biodiversity, the ecosystem, climate change, and the health and well-being of the population in the medium and long term. To implement policies associated with the Green Economy, a joint effort of all countries, awareness campaigns of the importance of this phenomenon, how much and providing timely and applicable solutions. One solution to adapt the economy and its evolution to new global challenges may be the transition to the "green economy", increasingly integrating the environment into the paradigm of sustainable development.

Keywords: *green economy; sustainable development; policies for the green economy; organic farming, organic food.*

JEL Classification: *O11, F52*

INTRODUCERE

Creşterea economiei globale exercită o presiune mult prea mare asupra resurselor Terrei. Situaţia se va agrava pe măsură ce populaţia mondială creşte şi se apropie de cifra de 9 miliarde. O concurenţă mai mare pentru resurse limitate va conduce la creşterea preţurilor şi a instabilităţii, tendinţe globale care vor avea un impact imens asupra economiei. Este nevoie de o economie care să crească, respectând, în acelaşi timp, limitele planetare şi constrângerile în materie de resurse. Cercetările ştiinţifice, tendinţele în dezvoltarea ţărilor şi experienţa practică legată de degradarea mediului şi efectele schimbărilor climatice arată clar necesitatea schimbării modelelor de dezvoltare economică. Pentru ca resursele să fie utilizate mai eficient, milioane de întreprinderi şi consumatori vor trebui să îşi transforme practicile de producţie şi consum. Toate părţile implicate vor trebui să se asigure că politica, finanţarea, investiţiile, cercetarea şi inovarea sunt orientate în aceeaşi direcţie de dezvoltare socio-economică prin prisma economiei verzi.

Economia verde este definită drept o economie care are ca obiectiv reducerea riscurilor de mediu şi a problemelor ecologice şi care optează pentru o dezvoltare economică durabilă, fără a cauza degradarea mediului. Astfel, economia verde a fost tema centrală la Conferinţa Naţiunilor Unite privind Dezvoltarea Durabilă (Rio+20) (Rio de Janeiro, iunie 2012) şi la Conferinţa Miniştrilor Mediului „Un mediu pentru Europa” (Batumi, iunie 2016). [9]

ANALIZA ȘI INTERPRETAREA REZULTATELOR

Economia verde reprezintă prioritate de dezvoltare pentru Republica Moldova și se urmărește expres asigurarea dezvoltării acestora prin implementarea de strategii și politici care se aliniază standardelor europene și mondiale. Republica Moldova a integrat prioritățile prevederilor Declarației finale a Conferinței Națiunilor Unite privind Dezvoltarea Durabilă „Viitorul pe care ni-l dorim” în Strategia națională de dezvoltare pentru 2012-2020 „Moldova 2020” și în Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030, conform Programul de promovare a economiei „verzi” în Republica Moldova pentru anii 2018-2020 (Hotărârea Guvernului nr. 160/2018).[6] Astfel, se depun toate eforturile pentru a asigura o tranziție spre dezvoltarea economică verde, care ar promova principiile de dezvoltare durabilă și ar contribui la reducerea sărăciei, inclusiv prin intermediul unei guvernări mai bune, prin integrarea aspectelor ce țin de protecția mediului în toate domeniile de dezvoltare socio-economică. Acest proces a fost susținut și extins prin elaborarea și semnarea Declarației de intenție privind dezvoltarea durabilă și economia verde (Ministerul Economiei, Ministerul Mediului, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, 08 aprilie 2014).

Prin semnarea Acordului de Asociere Republica Moldova se angajează să armonizeze legislația națională la cea europeană și să asigure integrarea prevederilor de protecție a mediului, utilizarea rațională a resurselor și eficiență energetică, eco-etichetare, eco-inovații, în toate sectoarele economiei naționale și ale vieții sociale. Reforma în economie trebuie să fie concepută și înfăptuită atât în numele eficienței economico-sociale și ecologice, cât și din punct de vedere al organizării și funcționării piețelor concurențiale pentru toți agenții economici.

IMM-urile, în Republica Moldova, constituie o pondere esențială în numărul total al agenților economici, asigură saturarea pieței de mărfuri, participă la crearea PIB-ului. Susținerea și motivarea spre ecologizarea IMM-urilor este reflectată sub aspect juridic în Hotărârea 592 din 27.11.2019 cu privire la aprobarea programului de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii.[12] Prezenta Strategie pune în evidență necesitatea de a întreprinde acțiuni suplimentare pentru a încuraja întreprinderile mici și mijlocii să adopte practici de afaceri mai prietenoase mediului înconjurător, aceasta va contribui la consolidarea potențialului IMM și a rolului lor în economie. Astfel, o gamă de instrumente și bune practici pentru încurajarea „ecologizării” IMM-urilor care sînt implementate de către statele membre ale Uniunii Europene pot fi adaptate și diseminate în rîndul IMM-urilor din Republica Moldova, pentru a stimula dezvoltarea durabilă și competitivitatea economică internațională. Ecologizarea întreprinderilor reprezintă un proces complex, de durată, care necesită investiții financiare mai mari decât investițiile obișnuite în crearea unei întreprinderi fără componenta „verde”. Respectiv, este necesar de a conștientiza acest fapt și de a combina reușit componentele public-privat în acest sens. Uniunea Europeană posedă o experiență amplă în domeniul acordării facilităților de finanțare, inclusiv pentru ecologizarea IMM-urilor, experiență ce poate fi utilă pentru instituțiile din Republica Moldova responsabile de procesul de înverzire a economiei, prin ajustarea facilităților la situația din sectorul real. În Republica Moldova, la momentul de față, există o serie de facilități de finanțare în scopul ecologizării IMM-urilor sau afacerilor, materializate prin subvenții pentru agricultura organică, programe pentru tineri și femei. IMM-urile în tranziția lor spre economia verde întâmpină și o serie de bariere, constrângeri din mai multe direcții atât din partea angajaților și a managementului, cât și din partea instituțiilor de stat, a furnizorilor, consumatorilor, altor firme și entități, ceea ce stopează sau doar frânează această tranziție.

Un alt sector economic de forță al Republicii Moldova îl reprezintă agricultura care asigură securitatea alimentară și calitatea satisfacerii nevoilor primare. Moldova, ca multe alte țări care se bazează în mare măsură pe agricultură, recunoaște această tendință globală și încearcă să se adapteze la aceasta, prin a crea condiții necesare pentru a aborda problemele legate de agricultura alternativă. În prezent, în Republica Moldova cadrul normativ în domeniul producției agroalimentare ecologice este reflectat în primul rînd prin Legea nr. 115-XVI din 09.06.2005 cu privire la agricultura ecologică [13] în care au fost transpuse prevederile regulamentelor europene de „veche abordare”, sau mai exact

Regulamentul Consiliului (CE) nr. 2092/91 privind producția ecologică a produselor agricole și indicarea acestora pe produsele agricole și alimentare, care a fost abrogat ulterior prin Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului din 28 iunie 2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice. [4]

Dacă produsele agroalimentare convenționale moldovenești trebuie să înfrunte o competiție acerbă pe piețele externe, atunci produsele în regim BIO pot intra lejer, grație cererii crescânde și a ofertei insuficiente, înregistrate în ultimul deceniu pe această nișă. Agricultură BIO, o ramură a agriculturii care deja de 20 de ani nu face față cererii în creștere în lumea contemporană. Din numărul total de 152 operatori din sectorul agriculturii ecologice, numărul producătorilor ecologici este în continuă creștere, fiind 138 producători ecologici. Acest fapt se datorează interesului sporit al fermierilor de a trece de la agricultura convențională la cea ecologică. Astfel, dacă analizăm datele din „Atlasul Agriculturii Ecologice” cu privire la producătorii din Republica Moldova per zonă de amplasare, atunci ponderea de 50% o deține zona de nord, urmată de zona centru cu 33% și sud cu 17%. [10]

Cetățenii Republicii Moldova devin tot mai interesați de alimentația Eco. Deoarece cererea pentru alimentele ecologice este în creștere, tot mai multe magazine din țară au început să amenajeze rafturi special destinate pentru aceste produse. În același timp, a crescut și numărul producătorilor locali care oferă produse ecologice de înaltă calitate, astfel că moldovenii au la îndemână produse necesare pentru a putea duce un mod de viață sănătos. La sfârșitul anului 2020, existau doar patru produse alimentare ecologice procesate disponibile pe piață: ceaiurile de plante Biocămara, vinurile Equinox, pâinea și produsele de panificație de la brutăria Morărița Iscusită, precum și pulpa, pudra și ceaiul de măcieși Roseline. Dintre acestea, numai vinurile Equinox sunt exportate ca produse ecologice finite. Biantti va urma probabil în 2022 cu produse alimentare certificate ecologic. O altă brutărie care se pregătește pentru certificarea ecologică este Bread Corner (Organic Foods SRL). [2]

Cel puțin 14 companii din Moldova sunt certificate pentru a efectua operațiuni de procesare (FiBL World of Organic Agriculture, 2020) [9], printre aceștia se numără cei care fac procesări primare, dar există câteva companii care produc produse alimentare ecologice, se estimează că 0,1% (aproximativ 1 mil. EUR) provine din produse ecologice certificate. Cu toate acestea, odată cu creșterea clasei de mijloc, cu numărul mare de emigranți întorși acasă din țările UE, precum și la majorarea diversității produselor ecologice locale disponibile, ponderea este în creștere. În prezent, tinerele mame sunt cel mai important grup de clienți. Pe rangul 2 și 3 sunt adepții unui stil de viață sănătos și cei care sunt nevoiți să mănânce alimente sănătoase. Conform sondajelor, 58% dintre respondenți sunt dispuși să cumpere alimente ecologice, chiar și la un cost mai mare. Însă încă nu putem vorbi despre saturația pieței cu produse ecologice. Acest segment încă așteaptă antreprenorul său. Produsele certificate ecologic sunt puține, dar consumatorii pot avea acces la acestea la cele două piețe pentru vânzările directe de produse artisanale și durabile EcoLocal (organizat săptămânal) și IarmarEco (o dată pe an în Chișinău și în câteva orașe din țară) precum și la servicii de livrare la domiciliu a legumelor ecologice sau cultivate în grădina Ecovillage Farms (Katalyst ONG) și Ecoparadis (Vasile Niculita). În Chișinău au existat o serie de magazine ecologice specializate, dar care nu au rezistat mult. Cu toate acestea, cei care rămân, combină cumpărăturile de produse sănătoase, locale și ecologice cu o cafea. Cel mai bun exemplu este Sincer Gastromarket, care țintește categoria de persoane între 20 și 40 de ani, care vinde aproximativ 120 de produse ecologice certificate. Sincer Gastromarket operează cu un număr mare de mărci moldovenești, precum și cu mărcile germane Bohlsener Mühle, Naturata și Bioplanete.

Pe piața Republicii Moldova importatori certificați ecologici de către OC moldovenești sunt rețeaua de supermarketuri din Moldova Nr 1 și rețelele germane Metro Cash- & Carry și Kaufland. Antreprenorii care doresc să introducă pe piață produse ecologice, fie că sunt locale sau importate, nu vor putea ocoli supermarketurile. În prezent, doar magazinele mai mari și selecte au o strategie pentru produse ecologice: Kaufland, Fouchette, Metro și Nr1.

Tabel 1. Supermarketurile din Moldova care comercializează produse eco

Supermarket	Produse ecologice
<i>Linela</i>	Sub 10
<i>Fidesco</i>	Sub 10
<i>Nr1</i>	180 (din care 60 pentru copii și 3 lactate)
<i>Green Hills</i>	Sub 10
<i>Fourchette</i>	30 (din care 10 pentru copii și 2 lactate)
<i>Kaufland</i>	200 (din care 20 pentru copii și 30 lactate)
<i>Metro Cash- & Carry</i>	64 (din care 32 pentru copii, 27 fructe, legume)

Sursă: Vizitarea magazinelor, 07.12.2021

Kaufland are cel mai mare număr de produse ecologice, dar nici unul moldovenesc. Pentru a promova agricultura și consumul ecologic în Moldova, Kaufland ar trebui să ofere fructe și legume certificate ecologic, dar și posibilitate producătorilor locali șanse mai mari pentru a fi prezenți în magazine. Metro Cash & Carry a venit cu ideea înființării propriului raft organic în departamentul de fructe și legume cu 27 de tipuri de fructe și legume, toate importate din Spania. Acesta nu este foarte popular și nu va ajuta la creșterea acceptării pe scară largă a conceptului ecologic. Nr 1 are o pondere remarcabil de mare de produse ecologice, pâinea ecologică moldovenească a fost listată și prezentă în sălile de comerț. Rețeaua ucraineană Fourchette se remarcă pentru listarea tuturor mărcilor ecologice moldovenești disponibile.

CONCLUZII

Pentru a face față provocărilor cu care ne confruntăm astăzi, trebuie să schimbăm modul în care producem și consumăm bunuri. Proiectarea ecologică și ecoinovarea pot reduce impactul producerii de bunuri. Acestea pot contribui la îmbunătățirea performanței ecologice a produselor pe toată durata ciclului de viață și la creșterea cererii de tehnologii de producție mai performante. Este necesar să creștem valoarea adăugată, dar, în același timp, să utilizăm mai puține resurse, să reducem costurile și să minimizăm impactul asupra mediului. Trebuie să facem mai mult cu mai puține resurse. Dacă, în momentul în care iau decizii, cetățenii și întreprinderile s-ar gândi la impactul acestora asupra resurselor, sănătății și mediului înconjurător, multe probleme ar putea fi evitate. Lumea se schimbă, iar epoca resurselor „inepuizabile” a ajuns la final. Este timpul să trecem la o utilizare eficientă a resurselor în toate sectoarele industriale. Avem, de asemenea, nevoie de o mai bună informare. Trebuie să schimbăm modul în care măsurăm factorii economici ne trebuie indicatori care să evidențieze utilizarea resurselor. În Republica Moldova majoritatea indicatorilor creșterii verzi sunt legați și cu obiectivele naționale, și cu obiectivele pentru dezvoltare durabilă (ODD) din Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, lansată de ONU. Astfel în scopul stabilirii mecanismului inter-ministerial de coordonare a implementării prevederilor privind promovarea dezvoltării economiei verzi, a fost semnat Ordinul comun dintre Ministerul Economiei și Ministerul Mediului „Cu privire la crearea Grupului de lucru inter-ministerial pentru promovarea dezvoltării durabile și economiei verzi” [1], care va elabora și asigura implementarea unei foi de parcurs interministeriale pentru promovarea economiei verzi în Republica Moldova.

SUSRE WEB:

1. <https://mei.gov.md/ro/content/economia-verde> , accesat 11.11.2021
2. https://movca.md/wp-content/uploads/2021/04/Buletin_AE_ROM_2020.pdf ,accesat 20.11.2021
3. https://ec.europa.eu/environment/basics/green-economy/index_ro.htm , accesat 12.10.2021

4. <http://green.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=30&id=212&t=/Prezentare/Ce-inseamna-dezvoltarea-durabila-si-economia-verde/Economia-verde/#idc=54&> , accesat 01.12.2021
5. UNEP, Economia verde, <https://www.unep.org/es/explora-los-temas/economia-verde>
6. Guvernul Republicii Moldova, <http://www.green.gov.md/>
7. Ministerul Mediului, GL pentru promovarea dezvoltării durabile și economiei verzi, https://www.environment.md/ro/economia_verde_si_schimbari_climatice
8. OECD (2011), Towards Green Growth, <https://www.oecd.org/greengrowth/48012345.pdf>
9. Materialele Conferinței ONU Rio+20, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_11_754
10. Obiectivele pentru dezvoltare durabilă și Agenda 2030, <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/agenda-de-dezvoltare-durabila-2030>
11. <https://www.ecovisio.org/ro/ce-facem/proiect/atlasul-agriculturii-ecologice-din-republica-moldova>
12. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119235&lang=ro
13. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115169&lang=ro